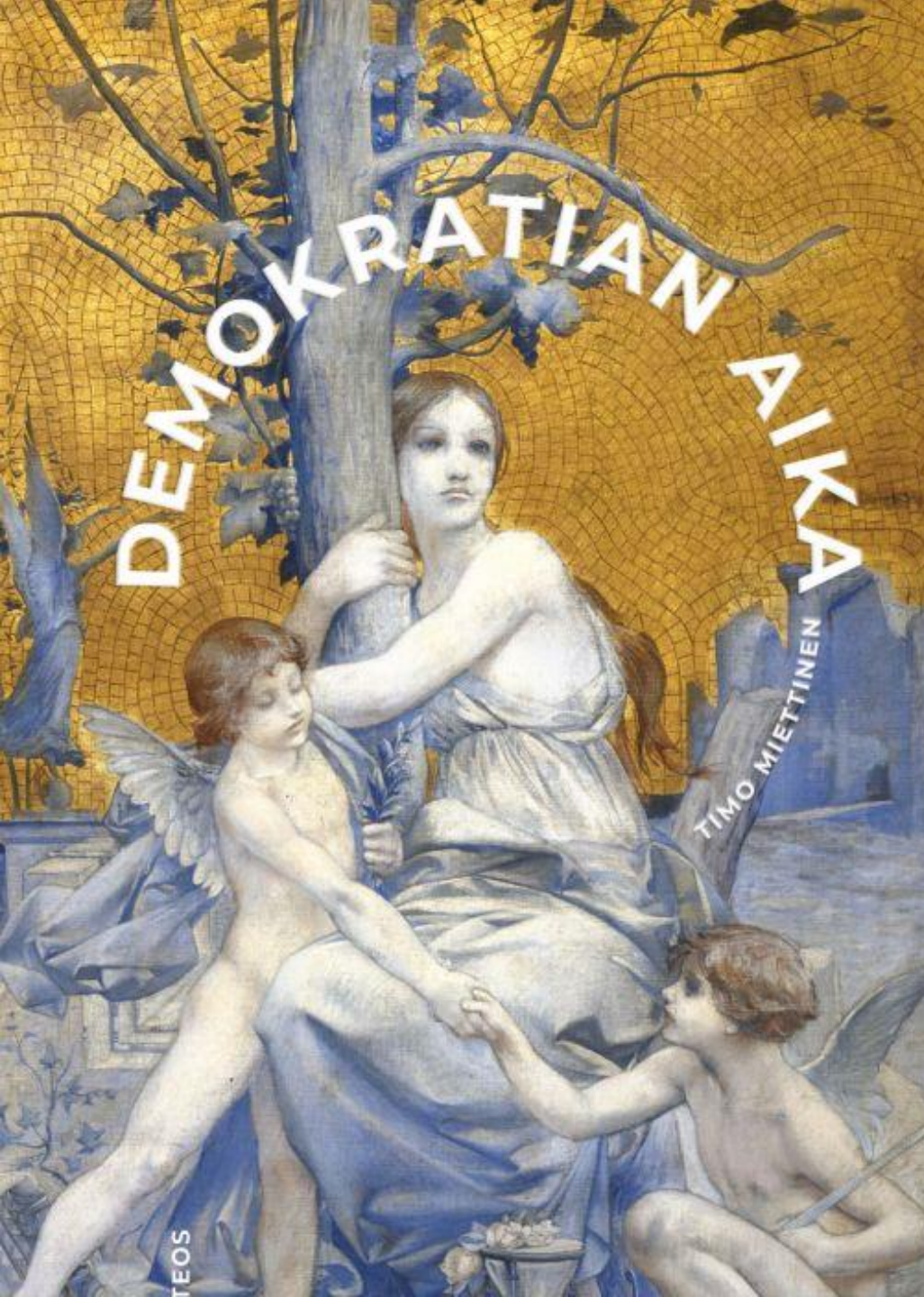

Aktiivisen kansalaisen tulevaisuus Euroopassa?

Timo Miettinen, akatemiatutkija, Helsingin yliopisto

Ammatillisen koulutuksen kv-päivät, 29.10.2025

Demokratian aika (Teos, 2024)

- Onko demokratia mahdollista ymmärtää järjestelmän lisäksi kokemuksena?
- Millaisiin arvoihin tai asenteisiin se nojaa?
- Mitä on demokratian aika?

**Pysyvyyttä vai
muutosta?**

Kompromisseja vai erimielisyyttä?

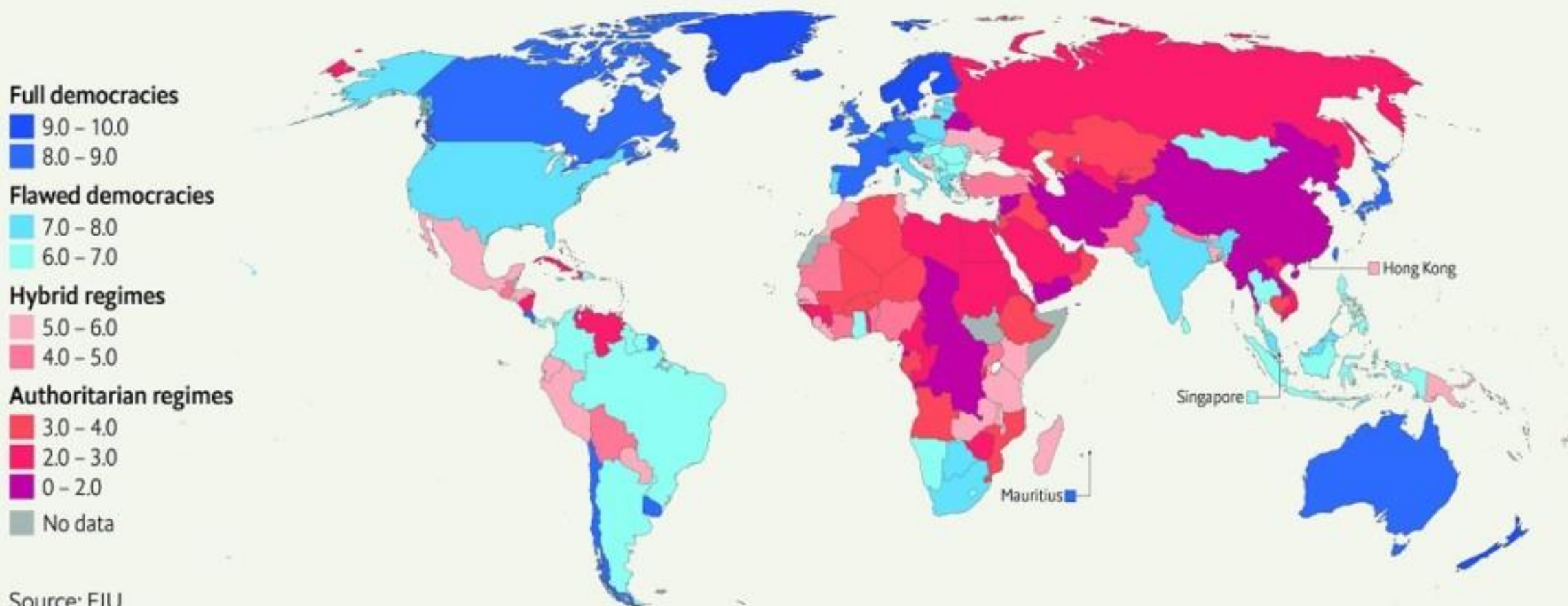
Yksilö vai yhteisö?

**Mitä demokratialle
kuuluu tänään?**

Democracy Index 2022

Only 8% of the world's population lives in a “full democracy”

Young Europeans losing faith in democracy, poll finds

Support is lowest in France, Spain and Poland, while 21% back authoritarian rule under certain circumstances

Foa, R.S., Klassen, A., Wenger, D., Rand, A. and M. Slade. 2020. "Youth and Satisfaction with Democracy: Reversing the Democratic Disconnect?" Cambridge, United Kingdom: Centre for the Future of Democracy.

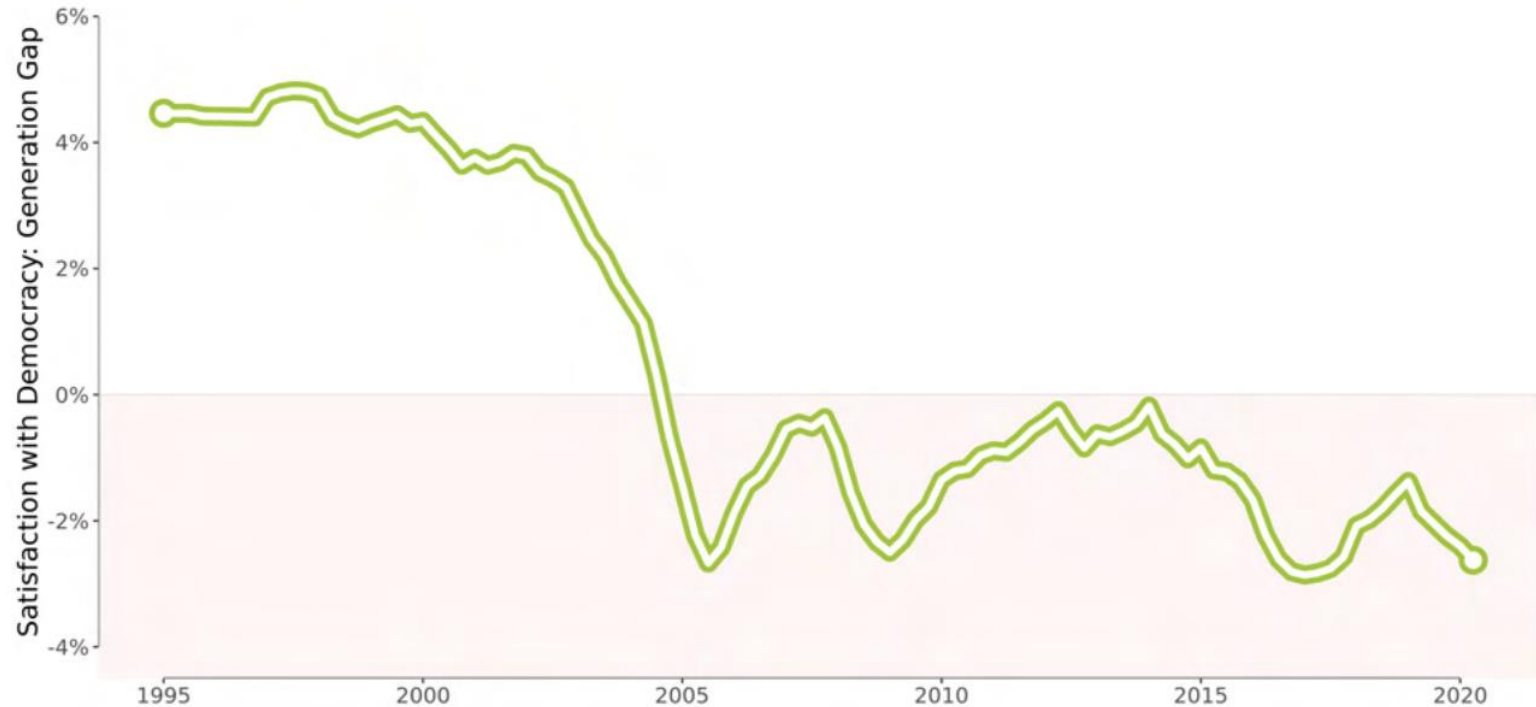

Figure 5: Satisfaction “deficit” among millennials, 1995–2020, relative to baby boomers, across 75 countries of the world. In the 1990s, the gap was in “surplus” as millennials were more satisfied with democracy than their parents’ generation. However, the gap has since turned negative, as millennials have become dissatisfied at a faster rate than older generations. Change from 1995–2020 statistically significant at the $p < 0.001$ level, based on population-weighted standard errors.

Nuorisotyöttömyyden suhde demokratiaan

Foa, R.S., Klassen, A., Wenger, D.,
Rand, A. and M. Slade. 2020. "Youth
and Satisfaction with Democracy:
Reversing the Democratic
Disconnect?" Cambridge, United
Kingdom: Centre for the Future of
Democracy.

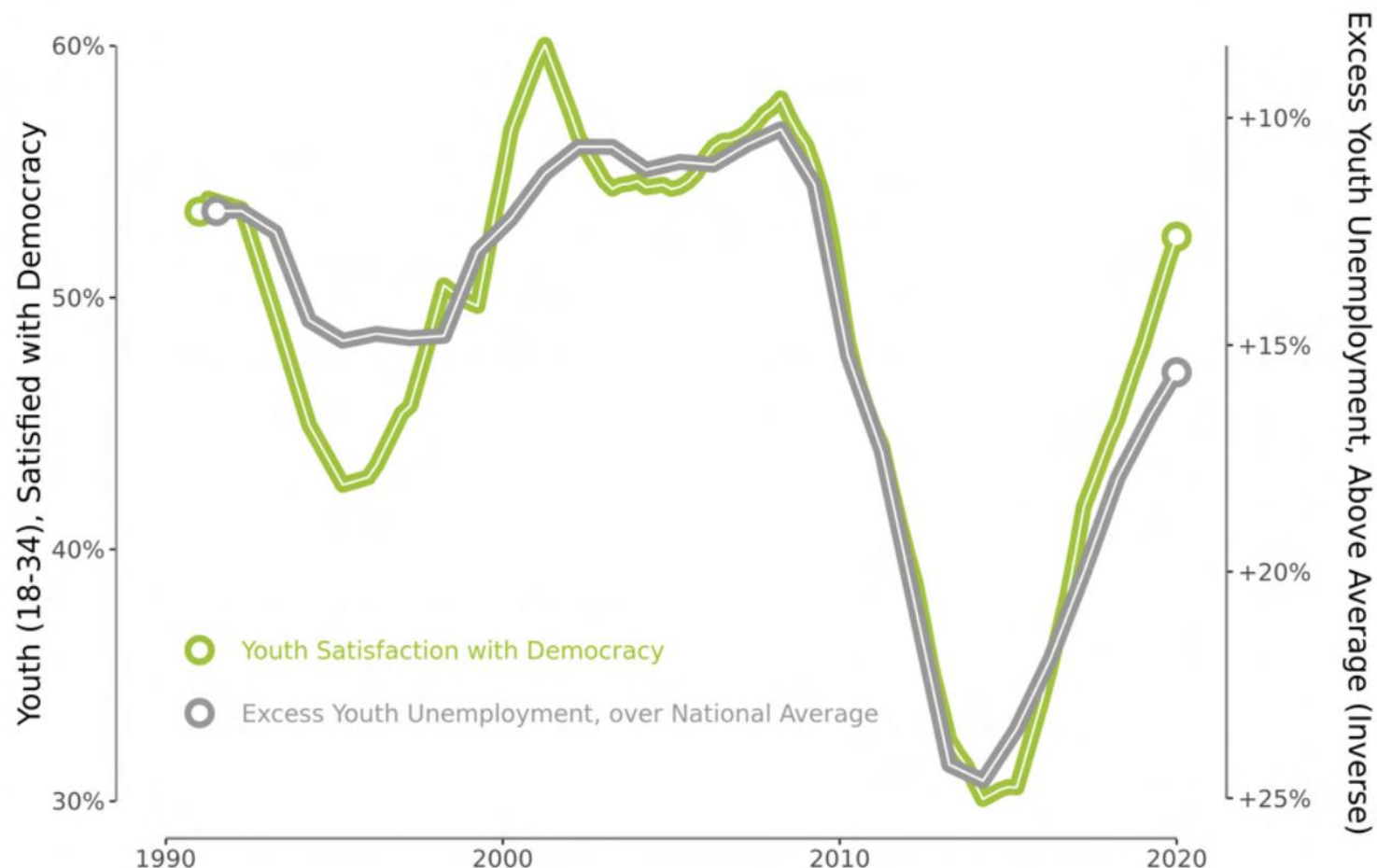

Figure 16: Relationship between excess youth unemployment (the rate of youth unemployment minus the national average unemployment rate) and youth (18-34) satisfaction with democracy, among countries most severely affected by the eurozone crisis: Portugal, Italy, Ireland, Greece and Spain. The close relationship between the exclusion of youth from the labour market and youth discontent suggests a strong economic basis for younger citizens' political discontent.

Erimielisyyden hyväksyminen on aiempaa vaikeampaa

Foa, R.S., Klassen, A.,
Wenger, D., Rand, A. and M.
Slade. 2020. "Youth and
Satisfaction with
Democracy: Reversing the
Democratic Disconnect?"
Cambridge, United
Kingdom: Centre for the
Future of Democracy.

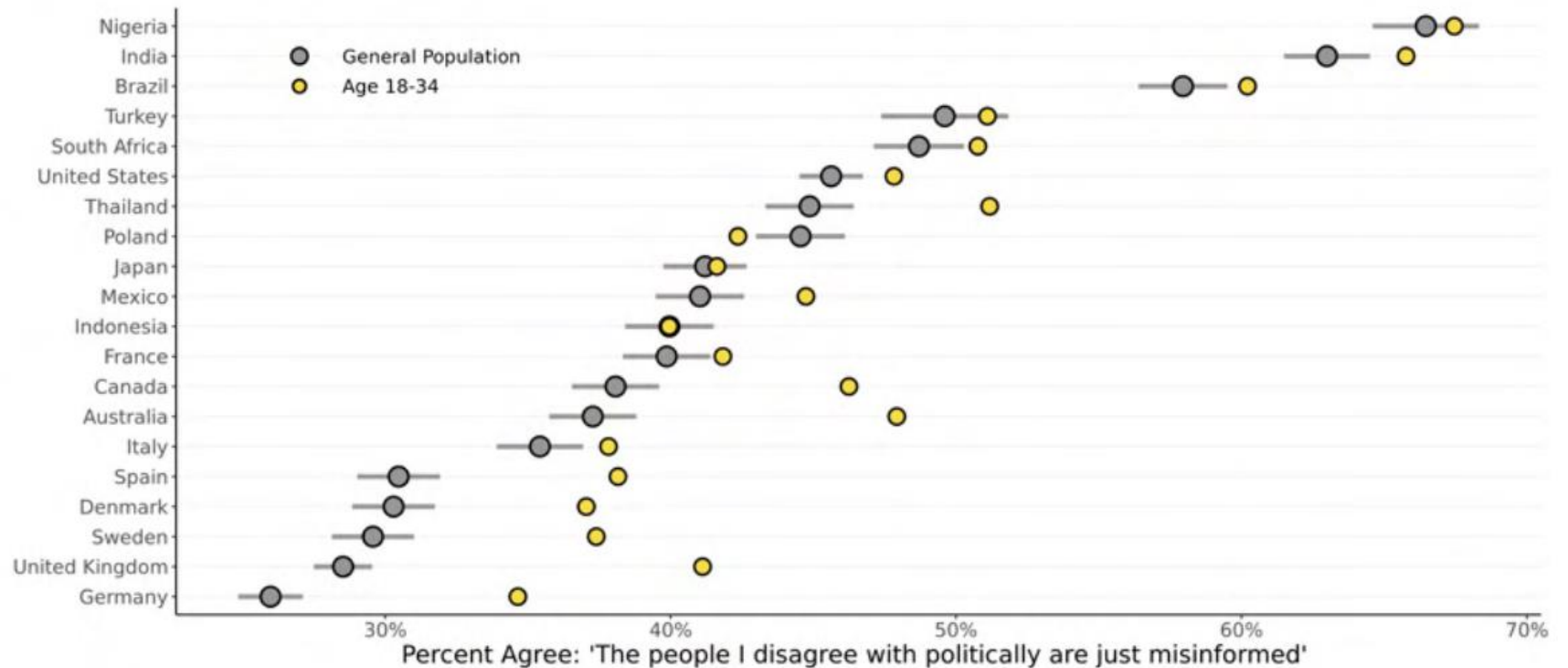

Figure 21: *Percent who agree with the view that "the people I disagree with are just misinformed". 90% confidence interval indicated by grey bars. Across western democracies, younger generations are significantly more "ideological" – seeing political beliefs as a matter of certitude, rather than ambiguity, nuance, and respectful disagreement. A comparable generational divide, however, is not found in developing democracies. YouGov-Cambridge Globalism Project, 2019.*

A high-angle, sepia-toned photograph of a massive crowd of people walking along a wide, light-colored path. The crowd is dense and fills most of the frame, moving from the bottom left towards the top right. The path is bordered by a dark, solid grey area on the right side. Overlaid on this grey area is white text in a bold, sans-serif font.

**Mistä
demokratia
ponnistaa?**

**Demokratian
lupaus:
tulevaisuus on
avoin, maailmaa
voi muuttaa**

Mistä moderni demokratia ponnistaa?

- 1400–1500-lukujen tasavaltalainen ajattelu: historia johdantona politiikkaan
- **Ympyrän rikkominen:** pois syklisestä aikakäsityksestä, tulevaisuus avoin
- Niccolò Machiavelli (1469–1527): politiikka jatkuvaa kamppailua, ei ennalta annettu järjestys

Romantiikan ajan merkitys

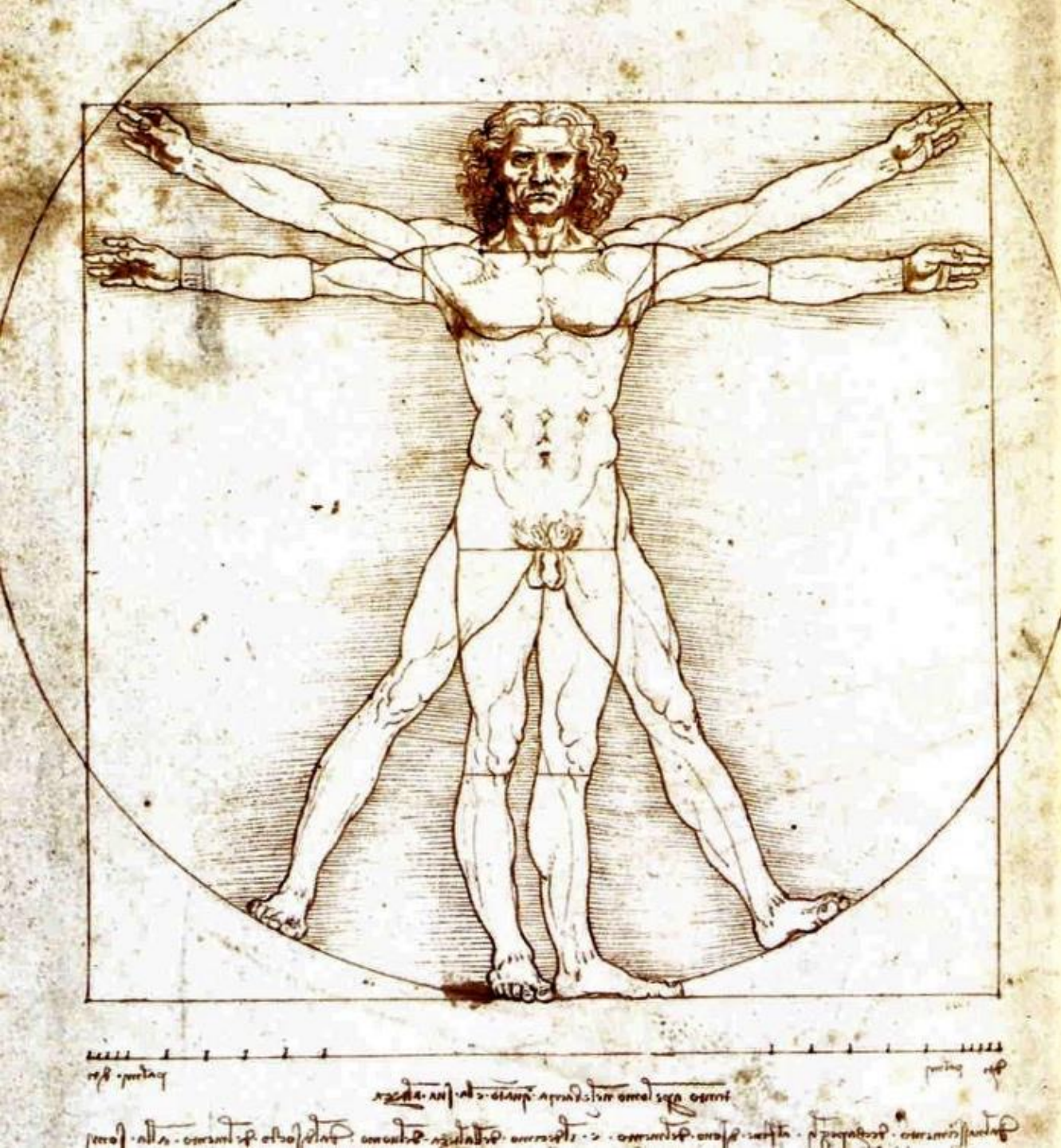
- Valistuksen ajan merkitys: valta ei tule Jumalalta: **kansansuvereniteetti**
- Demokratia ei kuitenkaan vain valistuksen tuote: romantiikan **yksilöllisyys** ja **historian moniselitteisyys**
- Demokratiasta tulee vähitellen harmonian sijaan **erillisyyden** ilmaus

Alexis de Tocqueville (1805-1859)

- Demokratia Amerikassa (1835, 1840)
- Miksi demokraattinen vallankumous onnistui Yhdysvalloissa mutta epäonnistui Ranskassa?
- Sääty-yhteiskunnan puuttuminen, vahva kansalaisyhteiskunta, osallisuus, vallan hajauttaminen ja instituutiot
- Demokratia **kulttuurina** vs. poliittisena **järjestelmänä**
- Demokratiassa tärkeää **oppia historiasta: kantaa mukanaan historiallista muistia**

Demokratia ja sivistys

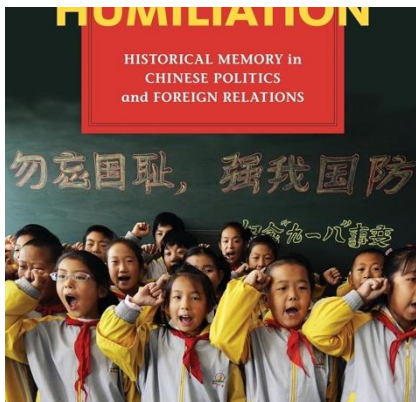
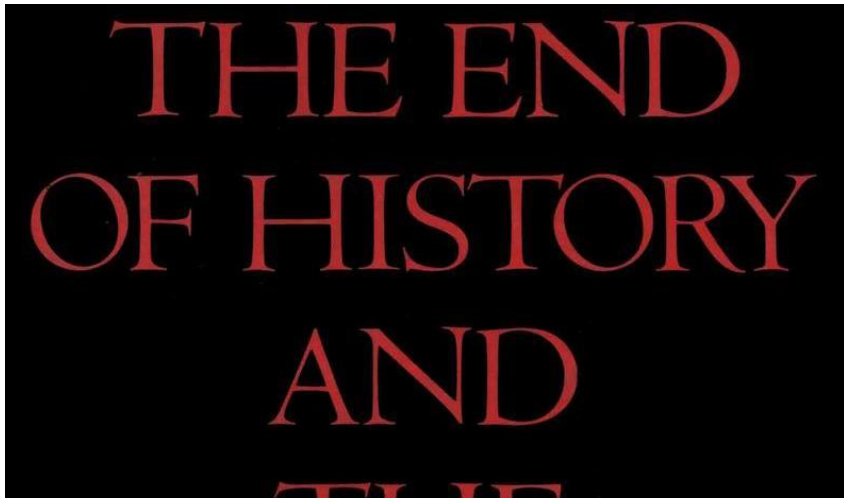
- Saksalainen romantiikka toi eurooppalaiseen keskusteluun **sivistyksen** (*Bildung*) käsitteen
- Taustalla osin renessanssin ihmiskäsitys (ihmisen luonto ei ennalta annettu)
- Ihminen ei valmis: ihmisyyys muotoutuu dialogissa maailman ja toisten ihmisten kanssa.

Sivistys pohjoismaissa

- Pohjoismaissa sivistyskäsitteellä on ollut erityinen rooli, *folk-bildung*
- Vähemmän elitistinen kuin Keski-Euroopassa
- Pohjoismaissa noin 1860-luvulta alkaen, Suomessa 1918-
- Kiinni paikallisyhteisöissä ja paikallisissa instituutioissa: työväen sivistysliikkeet, kirjastot
- **Sivistyksen ja demokratian liitto**

Demokratian kolme ajallista haastetta

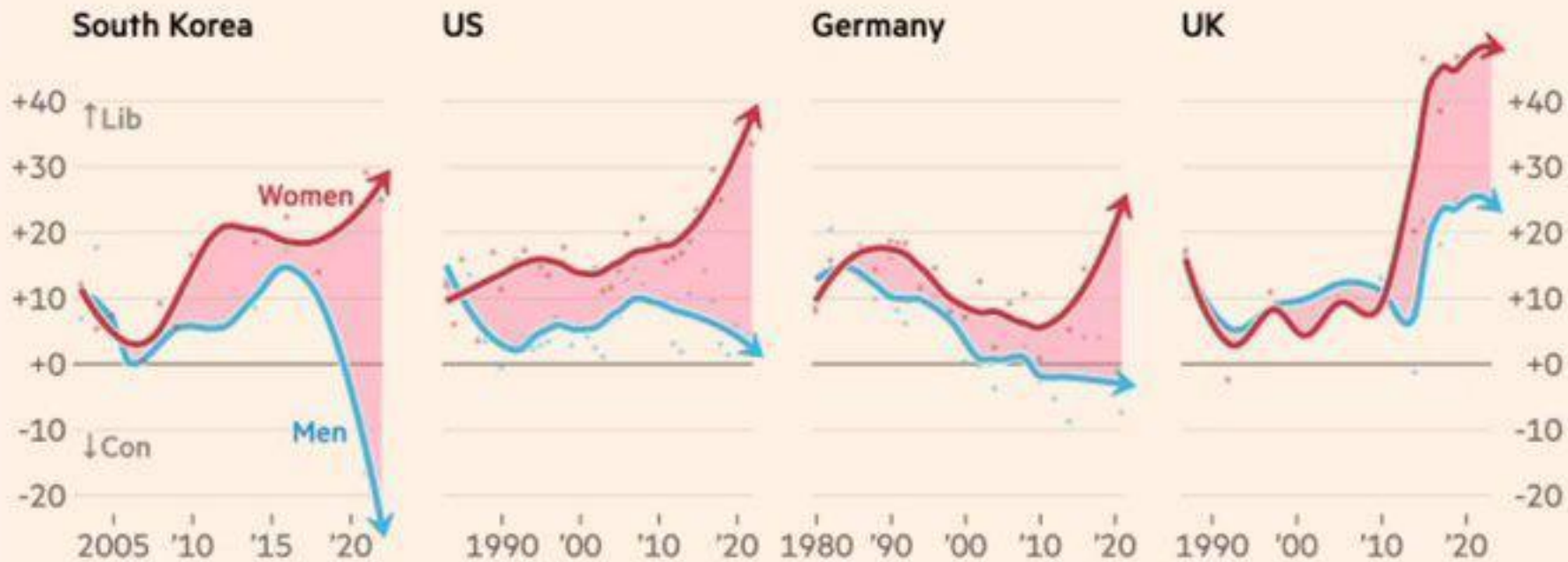

- **1) Liberalismi ja “historian loppu”**
 - Fukuyama: liberaali demokratia historian päätepisteenä (1991)
 - Oikeutus siirtyä historiasta *ihmisluontoon* → demokratia “valmiina”
- **2) Populistinen nostalgia**
 - Poliittika menneisyyden palauttamisena (Trump, Brexit, Orbán)
 - “Hiljainen enemmistö” ja kaipuu takaisin → nykyhetken delegitimointi
- **3) Autoritaariset uhrikertomukset**
 - Menetyksen & nöyryytyksen narratiivi legitimoii kontrollin
 - Venäjä: “lännen masinoimat” katastrofit; Kiina: 1800-luvun “kansallinen nöyryytys” + Tiananmenin jälkeinen historiapolitiikka

**Miten kaikki tämä
liittyy
ammatilliseen
koulutukseen?**

A wide ideology gap is opening up between young men and women in countries across the world

Political ideology of 18-29s (% liberal minus % conservative), by sex

Sources: Daniel Cox, Survey Center on American Life; Gallup Poll Social Series; FT analysis of General Social Surveys of Korea, Germany & US and the British Election Study. US data is respondent's stated ideology. Other countries show support for liberal and conservative parties

All figures are adjusted for time trend in the overall population

FT graphic: John Burn-Murdoch / @jburnmurdoch

© FT

Miksi demokratia tarvitsee sivistystä?

- **Sivistys on demokratian itseisarvo**
Toisin kuin oppiminen, joka vastaa tavoittelee rajattua päämäärää, sivistys on avointa ja liittyy ihmisenä kasvamiseen
- **Sivistys luo jatkuvuutta**
Menneisyys muuttuu yhteiseksi oppimiseksi ja vastuuksi (vs. nostalgia, historian käyttö uhriaseman rakentamiseen)
- **Sivistys hidastaa**
Sivistysinstituutioiden, koulun, perinteisen median rooli keskustelun hidastajana, tuo mukanaan harkinnan rytmin

Kiitos!